

Terrassa, bressol d'enginyers

Hi ha gent que té bones idees. Hi ha gent que porta bones idees a terme. Doris Moreno, editant el llibre "Terrassa, bressol d'enginyers", ha portat una bona idea a la pràctica.

Doris Moreno és una historiadora que coneix bé la ciutat, fundadora del Centre d'Estudis Històrics i de la Revista Terme, és professora a la UAB. Reivindicar l'enginyeria a Terrassa és reivindicar la indústria, el motor de la vida de la ciutat en els darrers dos-cents anys. És reivindicar l'Escola Industrial de Terrassa, que l'any vinent celebra el seu cent-vintè aniversari.

Terrassa va ser durant quasi dos segles el paradigma d'una ciutat industrial de manual. Va culminar amb èxit la transició de paraires a fabricants a finals del segle XVIII i va vertebrar-se urbanísticament al voltant dels seus vapors. En aquests quasi dos-cents anys va ser un espai per igual de prosperitat i de confrontació social. A Terrassa, com a la majoria de les ciutats industrials, l'ascensor social va funcionar i ho va fer especialment per a gent que arribava a la ciutat amb la condició d'immigrants pobres. La ciutat industrial era socialment jeràrquica però era permeable. La vida de Terrassa girava entorn del treball fabril, del tèxtil llaner. El fum, com a elegia del progrés; les sirenes, com a sintonia de l'ordre fabril; el soroll dels telers, com a música de fons de la creació de riquesa. Terrassa va forjar una identitat industrial potent. Abans havia estat una vila híbrida agrícola i manufacturera. Després ha estat sobretot una ciutat after-tèxtil com ja fa dècades la va definir el periodista econòmic Ramon Aymerich. Aquest viatge industrial no s'explica sense els enginyers.

En aquesta ciutat tèxtil que viu la seva esplendor durant cent anys, des de la dècada de 1870 fins a la dècada de 1970, l'enginyeria i el factor innovació han estat molt importants. Actualment tendim a confondre la innovació amb la tecnologia, i encara més la tecnologia amb l'estol de tecnologies digitals. Però sense l'enginyeria, sense la innovació, la importada i la genuïna, no s'entendria la indústria tèxtil a Catalunya i a Espanya. Figures excel·lentment reivindicades en aquest llibre com Daniel Blanxart o com Ferran Casablanca són puntals sense els quals no s'explica la nostra his-

tòria de ciutats tèxtils. Professors que han marcat època en la formació d'enginyers com Santiago Morera, que va ser director de l'escola, com López-Amo, com tants altres, o professors que venien de fora a impartir classe als enginyers com l'amic Paco Solé Parellada són importants. Ens falta una obra sintètica de les adopcions i de les aportacions entorn la innovació de la indústria tèxtil. La narrativa visual del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica, en el Vapor Aymerich, Amat i Jover, ens ajuda molt. També ho fa Bernat Hernández en el seu article sobre el camí sinuós de Terrassa cap a la ciutat tèxtil. La innovació és allò nou que té impacte, especialment per a les empreses és el nou que els clients els compren, o les noves formes de producció de més valor i més eficiència que són capaces d'implantar. La innovació és la suma de noves mirades, de noves solucions, sovint de noves tecnologies, de vegades de nous models de negoci i sempre de la transformació de la relació amb els clients a través de noves formes de valor. En els anys del tèxtil hegemònic, l'enginyeria i la innovació van ser font de molt valor a les fàbriques que empenyien onades sincopades de prosperitat.

El llibre editat per Doris Moreno passa a ser una referència imprescindible en la historiografia local moderna i contemporània. Coneixem a través d'aquest llibre l'aportació dels enginyers, caldria complementar-la amb figu-

res que tenien una consideració menor com els que s'anomenaven "teòrics tèxtils" (com el meu pare) o els que eren els especialistes en gestió abans del management de les escoles de negoci. La Terrassa industrial deu el seu progrés a tots ells i a la vida dels treballadors que feien funcionar les fàbriques.

Doris Moreno em va demanar que fes una lectura final del llibre en forma d'epíleg. No cal dir que em va fer un regal. Les aportacions de Bernat Hernández (molt suggeridor per a algú que es dedica a la innovació); de Manel Márquez (desconeixia la figura de Noguera); de Josep Puy (finíssim en la seva aproximació a Sala); Manuel Peña (brutalment bona la seva aproximació a Demetrio Carceller); de Sílvia Carbonell, que ens aproxima inspiradorament a Daniel Blanxart, o d'Àngel Duarte, que ens acosta Coll i Alentorn, es fan llegir. Quin estol de bons historiadors ha reunit la Doris Moreno. He après molt d'ells. N'he gaudit molt.

En aquest petit epíleg suggereixo algunes recerques que encara ens queden pendents entorn de la història tèxtil. Encara ens queda molt per saber de l'auge i sobretot de la crisi del tèxtil. També hem de saber més del tèxtil després del nostre tèxtil local. I repensar-nos. Queda enginyeria, queda la UPC, perviu l'Institut Industrial, queda innovació, queda Leitat, queda tèxtil, però ens falta recuperar la ciutat industrial. Ho necessitem.

XAVIER MARCET

Dels llocs als no-llocs

Sovint ens preguntem qui som i poques vegades on estem.

Aquest "on" és una pregunta que va dirigida cap al lloc creat pels homes per poder presentar-se com a humans. L'home necessita saber que "està" en un lloc i com "és" aquest lloc on ell no solament viu, sinó que també en forma part. L'on és el lloc habitat per éssers humans en la mesura en què aconsegueixen fer-se humans. Habitar un lloc és crear un espai capaç de contenir éssers humans. Aquests viuen immersos en espais, en atmosferes, en climes, en llocs d'acolliment i seguretat. La vida humana s'organitza en la conformació dels seus llocs, les seves cases, els seus carrers, les seves places, les seves ciutats i els seus llocs socioculturals-teatres, cinemes, biblioteques, esglésies, polítics-parlament, senat...tribunal suprem..., de comunicació, etc. Viure és crear "llocs" i aquests només tenen sentit si hi és present l'ésser humà i la relació amb els altres. Arabé, és propi del drama de la vida humana, per un costat, el fet que aquests llocs, que acullen els éssers humans, es vagin tornant inhabitable per a la vida plenament humana i, per l'altre, la inquietud de no saber si podem trobar en els nous espais creats un recanvi habitable.

Aquests llocs vitals habitats com a espais de protecció, caliu i de relacions reben diferents noms: món humà (existencialistes), "esferes" (Sloterdijk), "cavernes" (Blumenberg), "llocs antropològics" (Augé). L'any 1992, aquest darrer, l'antropòleg francès Marc Augé ("Els no-llocs"-Espais de relacions"), va crear un vocable nou, "el no-lloc", per analitzar els espais de circulació -aeroports, autopistes-, de consum -grans centres comercials-, de comunicació anònima -internet/les xarxes socials. Per tots aquests espais camina una gran massa de persones, les relacions entre les quals són seques, fredes, distants, monòtones, però ningú hi viu. En aquests no-llocs predomina l'anonimat. Una gran multitud que ocupa un mateix espai, però que només els uneix una mateixa finalitat consumista. En aquests nous no-llocs les persones són simples clients, passatgers, usuaris.

Els no-llocs estan també lligats a les pors, que colonitzen el nostre present, generades pel "no-lloc global" -la

JOAN BOLDÚ

globalització- el qual, en nom del mercat que promet millor vida, ha aconseguit una reducció dràstica de la protecció dels treballadors. De sobte, enormes masses es troben a la "intempèrie" sense que mai ningú els hagi explicat el sentit del seu exili laboral. Una de les pors més inquietants pot ser és la de l'exclusió: els sense papers, sense sostre, sense feina, sense pàtria; barris urbans perifèrics "on" malviu una humanitat marginada, els desnonats de la terra que habiten en espais que no es poden qualificar de "llocs". En aquest no-lloc les persones què són? Restes humanes?

El nostre present és un temps on es viu enmig d'un procés d'acceleració tecnològica, social i informativa que porta a la uniformització del món. Les xarxes socials, el "gran no-lloc virtual" del segle XXI, són avui l'expressió de la deshumanització de les relacions socials. Els usuaris estan venint voluntàriament dins d'aquest no-lloc virtual i els incita que s'exhibeixin físicament i psíquica perquè contin les seves vides. El resultat és que ens tornem dependents i addictes. L'excessiva transparència -la manca de límits- origina l'exhibicionisme digital, la conseqüència del qual és que algú ho registra tot, algú els vigila i es beneficia de l'obscena pèrdua d'intimitat. Els amos d'aquests no-llocs fan caixa a base d'extreure dades personals i vendre pronòstics del comportament dels usuaris -el capitalisme de vigilància. Estem en un "no-lloc" de referències totalment artificials: la tele, el mòbil, l'smartphone, la tauleta, l'ordinador. Portem el no-lloc damunt nostre, diu Marc Augé en una entrevista, i afegeix que no sap si la Terra no és ja tota ella un "no-lloc". Som serfs voluntaris, subjectes a un amo; els ulls que ens vigilen i les mans que fan caixa els hi hem donat no-saltres.

